

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta
Ústav Dálného východu

Písemná práce z Úvodu do vietnamistiky:

DENÍK ĐẶNG THÙY TRÂM
Válka očima lékařky

Julie Lien Vrbková

Adresa:
Svánovského 11
Brno 628 00

E-mail:
julievrbková@seznam.cz

Vedoucí práce:

Datum odevzdání práce: 30. 1. 2008

Hodnocení práce:

OBSAH

1. Úvod
2. Deník Đặng Thùy Trâm
3. Lékařka ve válce
4. Závěr

1. ÚVOD

V této práci bych se chtěla zabývat odkazem vietnamské lékařky Đặng Thùy Trâm, která je považována za národní hrdinku. Její deník, který roku 2005 vyšel s názvem Nhật kí Đặng Thùy Trâm, se okamžitě stal jednou z nejprodávanějších knih ve Vietnamu za posledních několik desítek let.¹ Kniha získala mezinárodní ohlas. Následně vyvolala diskuzi o rozdílnostech v originále deníku a v jeho prvním vietnamském vydání.²

Bylo o ní hodně napsáno. Deník byl přeložen do angličtiny³ a začal být překládán do dalších jazyků.⁴ Tři roky po jeho prvním vydání bylo ve Vietnamu prodáno přes 450 000 výtisků a byl přeložen do 12 jazyků.⁵

Začátkem roku 2009⁶ by mělo být dokončeno natáčení filmu „Đừng đốt trong đó đã có lữa“ („Nepal ho, v něm už oheň je“)⁷ na motivy deníku Đặng Thùy Trâm.⁸

Co vyvolalo tak velký mezinárodní zájem o válečný deník lékařky Vietkongu?

¹ Viz http://www.bbc.co.uk/vietnamese/vietnam/story/2005/09/050908_dangthuytramarchive.shtml

² Viz

http://www.bbc.co.uk/vietnamese/vietnam/story/2005/10/051009_dang_thuy_tram_argument.shtml

³ Anglická verze deníku s titulem Last Night I Dream of Peace byla vydána v září 2007. Přeložili ho Andre Pham a Thong Van Pham.

⁴

Viz

http://tim.vietbao.vn/Nh%E1%BA%ADt_k%C3%BD_%C4%90%E1%BA%B7ng_Th%C3%B9y_Tr%C3%A2m/

⁵ <http://www.baodatviet.vn/Home/Nhat-ky-Dang-Thuy-Tram-ra-an-ban-moi/20086/7728.datviet>

⁶ Viz <http://www.vovnews.com.vn/?nid=72851&page=109>

⁷ Film je natáčen pod vedením režiséra Đặng Nhật Minh, do role Đặng Thùy Trâm byla obsazena herečka Minh Hương. Viz <http://www.baovietnam.vn/van-hoa/6240/12/Phim-truyen-ve-liet-sy-Dang-Thuy-Tram-bam-may>

⁸ Viz <http://www.vtv.vn/VN/TrangChu/TinTuc/ClipDacSac/2008/5/29/160039/>

2. DENÍK ĐẶNG THÙY TRÂM

Đặng Thùy Trâm se narodila 26. listopadu 1942 v Hué ve vietnamské intelektuální rodině. Její rodina žila (a dosud žije) v Hanoji, kde Đặng Thùy Trâm vyrostla. Její otec byl lékařem-chirurgem a matka farmakoložkou přednášející na Farmaceutické univerzitě v Hanoji. Po absolvování střední školy Chu Văn An začala studovat na Lékařské fakultě univerzity v Hanoji, kde také roku 1966 získala lékařský diplom. Dobrovolně odešla pracovat jako lékařka do provincie Quảng Ngãi, kde v té době zuřily nelítostné boje, aby převzala odpovědnost za lidovou nemocnici v okrese Đúc Phỏ, kde v té době byli léčeni především ranění vojáci Vietkongu. Dne 22.června 1970 byla na služební výpravě při sestupu z horské oblasti Ba Tơ zabita americkou vojenskou jednotkou.⁹ Bylo jí 27 let.

V době, kdy pracovala v Đúc Phỏ, si psala deník, zapisovala v něm své každodenní zážitky, pocity, myšlenky, psala o mezilidských vztazích, o přátelství, lásce, válečných hrůzách, smrti svých blízkých. Vzpomínala na své drahé na Severu. Z deníku vyplývá, že žila velmi intenzivní duševní a citový život.

Tento deník byl objeven po obsazení nemocnice Američany. Po americkém útoku ve spěchu všichni z nemocnice uprchli, aniž by s sebou vzali dokumenty. Tříděním dokumentů, které zde zůstaly, byl pověřen americký vojenský zpravodaj Frederic Whitehurst. Podle instrukcí měl F. Whitehurst za úkol přetřídít dokumenty. Dokumenty, které měly vojenský význam, měl ponechat pro další zkoumání a ostatní písemnosti vyřadit a spálit. F. Whitehurst právě pálil vyřazené dokumenty, když mu jeho pomocník, jihovietnamský překladatel Nguyễn Trung Hiếu, ukázal jeden malý sešit a řekl: „Frede, tento sešit nepal. V něm už oheň je.“

Đặng Kim Trâm, mladší sestra Đặng Thùy Trâm, v předmluvě k deníku uvádí: „Fred ještě nechápal, o jaký sešit se jedná, ale když viděl jeho dojetí a to, že Hieu dokáže vzhlízet s úctou dokonce i k nepřátelské straně, velmi silně to na něj zapůsobilo. A tak Fred odložil sešit do tašky.“¹⁰ Část deníku byla zachráněna. V následujících dnech slova deníku silně zapůsobila i na amerického vojenského zpravodaje Frederika Whitehursta, když si ve volných chvílích nechal deník překládat. Paní Đặng Kim Trâm o tom dále píše: „V mnoha nadcházejících nocích Fred a Hieu spolu tento sešit četli. Byl to deník členky Vietkongu, lékařky, která vedla malou nemocnici, na níž Fredova jednotka zaútočila. Mírně skloněné písmo plné ženského citu. Fred byl ještě více zvědavější, když se dozvěděl, že tato lékařka

⁹ Đặng Thùy Trâm: Nhật kí Đặng Thùy Trâm. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn, 2005. s. 13

¹⁰ Přeloženo z originálu: Đặng Thùy Trâm: Nhật kí Đặng Thùy Trâm. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn, 2005. s. 21

byla velmi mladá, bylo jí teprve 26 let a z Hanoje přišla pracovat do Duc Pho, když jí ještě nebylo ani 25 let.“¹¹

Za pár měsíců po objevení první části deníku získal Frederik Whitehurst druhou část deníku, kterou našel překladatel Nguyễn Trung Hiếu.

Roku 1972 si Frederik odvezl deník do USA. Po válce začal s pomocí svého bratra Roberta Whitehursta hledat rodinu Đặng Thùy Trâm, po řadu let se jí ale nedařilo najít. V březnu roku 2005 přinesl deník na konferenci o vietnamské válce, která se konala na Technické univerzitě v Texasu. Zde se seznámil s Tedem Engelmanem, rovněž veteránem vietnamské války, fotografem a nezávislým badatelem, který se právě chystal do Vietnamu, a tak navrhl F. Whitehurstovi pomoc s hledáním rodiny Đặng Thùy Trâm.¹² Za pomoci kanceláře Quaker v Hanoji ji pak skutečně našel.¹³

A tak Frederik Whitehurst mohl po 35 letech vrátit deník rodině Đặng Thùy Trâm. Její rodina věděla o tom, že si psala deník, mysleli si ale, že byl za války zničen. O tom, že deník jejich dcery a sestry dosud existuje, se dozvěděli v dubnu 2005. V červnu byl deník vydán. Když paní Doãn Ngọc Trâm, matka Đặng Thùy Trâm, přijela do Texasu, aby si mohla přečíst originál deníku své nejstarší dcery¹⁴, která zahynula před 35 lety, shrnula to těmito slovy: „Její tělo je ve Vietnamu, ale toto je její duše. Ona je skutečně tady přede mnou. Chtěla bych jí obejmout, ale nemohu. Mohu objímat jen její deník.“¹⁵

¹¹ Přeloženo z originálu: Đặng Thùy Trâm: Nhật kí Đặng Thùy Trâm. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn, 2005. s. 21

¹² <http://www.vir.com.vn/Client/TimeOut/index.asp?url=content.asp&doc=7080>

¹³ http://en.wikipedia.org/wiki/Dang_Thuy_Tram

¹⁴ <http://www.vietnamembassy-usa.org/news/story.php?d=20051006150443>

¹⁵ Citace dle http://www.usatoday.com/news/nation/2005-10-11-vietnam-diaries_x.htm

3. LÉKAŘKA VE VÁLCE

O tom, jakou osobností Đặng Thùy Trâm byla, vypovídá kromě výpovědí pamětníků především její deník. Její deníkové záznamy obsahují jak každodenní zážitky, tak osobní úvahy a reflexe. Z deníkových záznamů poznáváme lékařčino osobní prožívání války, válečných krutostí. Touží po míru¹⁶, vyjadřuje svůj odpor k „uchvatitelům země“¹⁷. Zároveň se ale dozvídáme o jejím velmi intenzivním citovém životě. Vzpomíná na domov¹⁸, na své blízké¹⁹ na Severu.

Snaží se odolávat všudypřítomnému ohrožení života, které ji vede k pozoruhodnému závěru: „Lien to řekla správně: Žijme spolu s opravdovou láskou, abychom se vyhnuli výčitkám svědomí potom, co náš přítel zemře. Abychom po jeho smrti nemuseli myslet na to, jak jsme se k sobě za jeho života chovali bez lásky, aniž bychom si navzájem pomohli. Já osobně to tak dělám. A skutečně už odedávna projevuji lásku ke všem lidem, a to lásku jak hlubokou, tak upřímnou.“²⁰ V deníkovém záznamu ze stejného dne pak dochází ještě k dalšímu zjištění: „Za těchto obtížných krutých dnů jsem v nich (ve svých pacientech) našla radost a útěchu.“²¹

Jak sama uvádí, má přátele, kteří jí dávají najevo svou náklonnost. Častým námětem v deníku je velmi srdceryvně popsané loučení s jejími blízkými. Své rozloučení s panem Kỳ popisuje slovy: „Chtěl jsi snad se mnou mluvit svýma červenýma očima, na kterých se podepsaly probdělé noci, s posmutnělým úsměvem na tvém vyčerpaném obličejí? Objal jsi mě ve svých zesláblých rukou, takový čin není u tebe ničím neobvyklým, proč mě to tedy dnes dojalo? Když jsi odcházel, šla jsem Tě vyprovodit...“²²

Odešla do Đức Phỏ dobrovolně a uvědomuje si oběť, kterou tímto přinesla: „Sen o míru a nezávislosti již dlouho vře v srdcích všech třiceti milionů občanů. Tomuto míru a nezávislosti jsme obětovali všechno. Kolik lidí už dobrovolně zasvětilo svůj život svobodě a nezávislosti. I já jsem obětovala svůj osobní život tomuto velkému odkazu.“²³ Z tohoto

¹⁶ Đặng Thùy Trâm: Nhật kí Đặng Thùy Trâm. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn, 2005. s. 145

¹⁷ Đặng Thùy Trâm: Nhật kí Đặng Thùy Trâm. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn, 2005. s. 116

¹⁸ Đặng Thùy Trâm: Nhật kí Đặng Thùy Trâm. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn, 2005. s. 35, 41

¹⁹ Đặng Thùy Trâm: Nhật kí Đặng Thùy Trâm. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn, 2005. s. 243

²⁰ Přeloženo z originálu: Đặng Thùy Trâm: Nhật kí Đặng Thùy Trâm. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn, 2005. s. 48

²¹ Přeloženo z originálu: Đặng Thùy Trâm: Nhật kí Đặng Thùy Trâm. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn, 2005. s. 48

²² Přeloženo z originálu: Đặng Thùy Trâm: Nhật kí Đặng Thùy Trâm. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn, 2005. s. 39

²³ Přeloženo z originálu: Đặng Thùy Trâm: Nhật kí Đặng Thùy Trâm. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn, 2005. s. 54

a dalších záznamů vyplývá, že se pokládá za nepatrnou část z obrovského národního celku, který se právě celistvě obětuje pro budoucnost těch, kteří válku přežijí.

Při čtení deníku tak poznáváme myšlení mladé lékařky, která ve svých soukromých deníkových záznamech odhalila své niterné pocity.

Velmi pozoruhodný je její intenzivní soucit, kterým zahrnovala své pacienty. Její empatie se promítá i na stránky deníku. „Sedím vedle Tebe, slyším, jak unaveně oddechuješ, ... mé srdce zaplavuje nesmírný soucit. Chtěla bych tě obejmout a přenést část Tvého vyčerpání na sebe, chtěla bych tě chovat na svých pažích jako maminka chová své dítě, když je nemocné...“²⁴ Když byl zraněn jeden z jejích přátel, napsala o tom: „Už dlouho jsem tě neviděla, vypadáš starší a pohublější než odpovídá tvému věku dvaceti tří let. Tiše sténáš bolestí, to všechno mě dojíká. Chtěla bych tě obejmout, hladit, něžně tišit tvou bolest, ale nemohu to učinit, protože ne všichni rozumí naší čisté náklonnosti...“²⁵

K mnohým ze svých pacientů vzhlíží s velkým obdivem k jejich statečnosti. „Jak je ten mladý raněný voják statečný, chovám k němu velkou velmi hlubokou náklonnost: náklonnost lékařky k pacientovi, lásku starší sestry k nemocnému mladšímu sourozenci (do skutečnosti je San stejně starý jako já) a tato náklonnost je významnější než ta, kterou chovám ke všem lidem, protože zahrnuje i obdiv.“²⁶

Jak se tato mladá lékařka (v období, kdy si psala dochovaný deník, jí bylo od 25 do 27 let) vypořádávala se smrtí, která ji každodenně obklopovala? Záznamy o smrti jejích blízkých jsou velmi srdceryvné, i z nich je ale patrná obrovská vnitřní síla, s kterou čelila válečným hrůzám. Velmi dojemné je vyprávění o jednadvacetiletém vojáku Bonovi, který byl několikrát raněn a léčen v malé nemocnici, v níž Thùy Trâm působila. V den, kdy zemřel, si Thùy Trâm zaznamenala vzpomínky na něj do deníku.²⁷ „Bon už zemřel, oči zavřené jako ve spánku. Sedím u tebe, hladím tě po vlasech a představuji si, že ještě žiješ, slzy mi stékají na tvé vlasy. Ne! Bon nezemřel, Bon bude žít navždy v mém srdci a v srdci svých spolubojovníků, kteří jsou právě s ním v této ničivé válce.“²⁸ Na jiném místě píše o tom, jak na ni zapůsobila zpráva o smrti jednoho z jejích blízkých přátel: „Khiem už zemřel! Když jsem tu zprávu zaslechla,

²⁴ Přeloženo z originálu: Đặng Thùy Trâm: Nhật kí Đặng Thùy Trâm. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn, 2005. s. 141, 142

²⁵ Přeloženo z originálu: Đặng Thùy Trâm: Nhật kí Đặng Thùy Trâm. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn, 2005. s. 242

²⁶ Přeloženo z originálu: Đặng Thùy Trâm: Nhật kí Đặng Thùy Trâm. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn, 2005. s. 34

²⁷ Đặng Thùy Trâm: Nhật kí Đặng Thùy Trâm. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn, 2005. s. 115, 116

²⁸ Přeloženo z originálu: Đặng Thùy Trâm: Nhật kí Đặng Thùy Trâm. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn, 2005. s. 116

byla jsem ohromena, nevěřila jsem tomu. Když už bylo zřejmé, že opravdu zemřel, neplakala jsem, navíc jsem k tomu byla částečně lhostejná. Ovládla jsem své dojetí. Ale každou uplynulou minutou má bolest rostla a pak jsem propukla v pláč. Plakala jsem sama vedle noční lampy, slané slzy mi tekly po tvářích a pak kanuly na můj oděv. Khieme, je nějaká možnost, aby si mohl ještě jednou zaslechnout má slova? Slyš, tady je můj slib odplaty za tebe... Slyšíš mě Khieme, nesmrtelný příteli mého srdce?“²⁹

Sama sebe charakterizuje jako dívku toužící po lásce. „Proč jen jsem se narodila jako dívka, která sní o lásce a vyžaduje od života tak moc?“³⁰ Celým deníkem se kromě silného altruismu, její lásky a soucitu k lidem prolíná silný cit k jakémusi tajemnému M. Její láska k M. jí ale přinášela i mnohé trápení, o kterém se opakovaně dozvídáme na stránkách deníku. „Proč mě všichni mohou zahrnovat láskou, jen jeden člověk – člověk, kterému se ode mne dostalo čisté, upřímné lásky – mě není hoden? Jak je to smutné, M.?“ Na jiném místě opět vyčítá: „Ach, proč si jen stále ubližujeme, nebo přesněji řečeno, proč M. zasévá bolest do srdce plného vroucí lásky a naděje?“³¹

Na místě, kde zemřela, byl nalezen její baťoh, v kterém bylo nalezeno malé rádio Sony, obvazy, Novocain, náčrty a poznámky vztahující se ke zraněním, která léčila. Byla tam také fotografie severovietnamského kapitána a pro něj napsané básně.³² Byl tento kapitán oním záhadným M. z jejího deníku?

²⁹ Přeloženo z originálu: Đặng Thùy Trâm: Nhật kí Đặng Thùy Trâm. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn, 2005. s. 73

³⁰ Přeloženo z originálu: Đặng Thùy Trâm: Nhật kí Đặng Thùy Trâm. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn, 2005. s. 43

³¹ Přeloženo z originálu: Đặng Thùy Trâm: Nhật kí Đặng Thùy Trâm. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn, 2005. s. 70

³² <http://calitreview.com/248>

5. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo představit deník vietnamské lékařky Đặng Thùy Trâm a poukázat na jeho význam. První část zahrnovala stručné seznámení s osudy lékařky i jejího deníku. Okolnost, že byl deník nalezen, uchován a po 35 letech navrácen rodině „nepřítelem“, vojenským zpravodajem, který bojoval na americké straně, činí deník velmi přitažlivým. V druhé části práce jsem se zabývala deníkovými záznamy lékařky, které odhalují její způsob myšlení a prožívání v období válečného běsnění a umožňuje nám tak nahlédnout do myšlení mladé ženy a lékařky, která dobrovolně odešla do válčící zóny, aby léčila místní lidi a raněné vojáky Vietkongu.

6. SEZNAM LITERATURY

Đặng Thùy Trâm: Nhật kí Đặng Thùy Trâm. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn, 2005. 322 s.

[Nguyễn Bá Thế](#), [Nguyễn Q. Thắng](#): Từ điển nhân vật lịch sử Việt Nam. TP Hồ Chí Minh: NXB Tổng hợp TP Hồ Chí Minh, 2006. s. 187

http://en.wikipedia.org/wiki/Dang_Thuy_Tram

<http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=6492819>

http://www.bbc.co.uk/vietnamese/vietnam/story/2005/09/050908_dangthuytramarchive.shtml

http://www.usatoday.com/news/nation/2005-10-11-vietnam-diaries_x.htm

http://tim.vietbao.vn/Nh%E1%BA%ADt_k%C3%BD_%C4%90%E1%BA%B7ng_Th%C3%B9y_Tr%C3%A2m/

<http://www.depts.ttu.edu/communications/news/stories/05-10-tram-diaries.php>

<http://vovnews.vn/Home/Gap-bac-si-Dang-Thuy-Tram-ngoai-doi/200811/99405.vov>

<http://www.baovietnam.vn/van-hoa/6240/12/Phim-truyen-ve-liet-sy-Dang-Thuy-Tram-bam-may>

<http://www.vtv.vn/VN/TrangChu/TinTuc/ClipDacSac/2008/5/29/160039/>

<http://nongnghiep.vn/baonongnghiep/vi-VN/61/158/12/111/111/19995/Default.aspx>

<http://www.vietnamembassy-usa.org/news/story.php?d=20051006150443>

<http://www.vir.com.vn/Client/TimeOut/index.asp?url=content.asp&doc=7080>

<http://www.vir.com.vn/Client/TimeOut/index.asp?url=content.asp&doc=7080>

<http://www.baodatviet.vn/Home/Nhat-ky-Dang-Thuy-Tram-ra-an-ban-moi/20086/7728.datviet>

<http://www.vietnamnet.vn/bandocviet/2005/08/482490/>